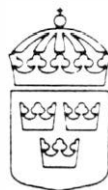

Motion till riksdagen

1989/90:Jo773

av Carl Bildt m.fl. (m)

En bättre miljö

Mot.
1989/90
Jo773

Innehåll	Sida
1. Sammanfattning	2
2. Inledning	2
3. Hoten mot miljön	3
3.1 Allmänna iakttagelser	3
3.1.1 Sätt pris på miljön	4
3.1.2 Bättre lagstiftning	5
3.1.3 "Gröna" nationalräkenskaper	6
3.1.4 Övrigt	6
3.2 Växthuseffekten	6
3.3 Uttunningen av ozonskiktet	9
3.4 Försurning av mark och vatten	9
3.5 Övergödning av sjöar och hav	10
3.6 Trafikens miljöproblem	10
4. Miljösituationen i Sverige	11
5. Miljösituationen i världen	12
5.1 Inledning	12
5.2 Östeuropa	12
5.3 U-länderna	13
5.4 I-länderna	14
6. Miljöproblemen måste lösas internationellt	15
6.1 EG och miljön	16
6.1.1 Miljöarbetet i EG	16
6.1.2 Konkreta resultat av EG:s miljöarbete	16
6.1.3 Bildande av ett europeiskt miljövårdsorgan	17
6.1.4 Slutsatser	18
7. Hemställan	18

1. Sammanfattning

Under 1980-talet har miljöfrågorna fått ökad betydelse, inte bara i Sverige utan i hela västvärlden. Det internationella samarbetet på miljöområdet har stärkts. En rad internationella överenskommelser har träffats i syfte att minska miljöförstöringen. Sverige måste spela en mer aktiv roll i detta arbete.

Växthuseffekten är med största sannolikhet det största globala miljöhotet. Det av riksdagen fastställda koldioxidtaket måste respekteras och ytterligare ansträngningar måste göras för att avvärja de oroande klimatförändringarna.

Utvecklingen i västvärldens marknadsekonomier präglas av allt större miljöhänsyn. Den starka ekonomiska tillväxten i vår omvärld har möjliggjort kraftfulla satsningar på ny miljövänlig teknik och effektivare reningsmetoder. Samtidigt har lagstiftningen i andra länder förändrats mot allt större miljöhänsyn. Sverige, som tidigare har hävdats sig mycket väl på miljöområdet, har under 1980-talet relativt sett halkat efter.

Sverige bör aktivt följa utvecklingen i omvärlden och dra lärdom av de framsteg som gjorts. Därför föreslår vi att en fristående expertgrupp inrättas, vars syfte skall vara att noggrant följa den internationella utvecklingen på miljöområdet. Vi menar vidare att Sverige skyndsamt skall ansöka om inträde i EG:s miljövärdorgan, European Environmental Agency (EEA).

De socialistiska kommandoekonomierna har misslyckats, vilket inte minst illustreras av den gigantiska miljöförstöringen i öst. EG:s satsningar för att förbättra miljösituationen i dessa länder kommer att vara betydande. EEA kommer med största sannolikhet att spela en mycket betydelsefull roll i detta arbete, vilket ytterligare stärker argumenten för ett svenskt medlemskap. Det svenska miljöbiståndet bör inriktas på vatten- och rökgasrening samt introduktion av energi- och resurssnål teknik. Miljöförbättrande åtgärder i Östeuropa kommer på sikt att förbättra den svenska miljön.

Det svenska miljövärdarbetet måste förbättras. Vi anser att verkningsfulla ekonomiska styrmedel bör användas för att minska dagens negativa miljöpåverkan. Miljöavgifter skall införas. Dessutom bör ett system med utsläppstillstånd prövas.

För närvarande pågår en översyn av den svenska miljölagstiftningen. Enligt vår mening måste detta arbete utmynna i en mer överskådlig lagstiftning och resultera i att krav på miljökonsekvensbedömningar införs.

2. Inledning

En av vår tids viktigaste uppgifter är att värna och förbättra miljön. Moderat miljöpolitik bygger på förvaltarekapstanken, som Edmund Burke formulerade redan på 1700-talet. Burke menade att samhället skulle ses som en obruten kedja, där vår generation är endast en länk mellan tidigare och kommande generationer. Vi har ärvt jorden av våra förfäder och vi har ett obestridligt ansvar mot efterföljande generationer att förvalta jordens resurser på ett ansvarsfullt och förnuftigt sätt.

Miljöproblemen har – framför allt under de senaste 25 åren – ändrat karaktär på många sätt. Uppmärksamheten har förskjutits från lokala till regionala miljöfrågor. Successivt har det dessutom skett en stark förskjutning mot de globala aspekterna. Luft- och vattenföroreningar väjer inte för geografiska gränser. Miljöproblemen kan inte lösas genom ensidiga nationella insatser. Dessa frågor måste lyftas upp på ett övernationellt plan och i de flesta fall lösas genom kraftfulla internationella insatser.

Under de senaste decennierna har den ekonomiska tillväxten varit god i västvärlden. Det har funnits utrymme för en betydande utveckling av ny teknik. Ökade lönsamhetskrav har tvingat fram mer resurssnåla och effektiva produktionsmetoder.

Industrins utsläpp har under de senaste åren kommit att spela en allt mindre roll för såväl den lokala som regionala miljöpåverkan – i västvärlden – även om problem återstår att lösa. Intresset riktas i allt större utsträckning mot små och mer diffusa utsläppskällor, som på grund av sitt stora antal utgör ett växande miljöproblem. Typexempel är hushållsavfall och trafik.

Under det gångna decenniet har sambandet mellan ekonomisk tillväxt och miljöhänsyn framstått allt tydligare. Den fria ekonomin har visat sin överlägsenhet, samtidigt som socialismen har blottat sina katastrofala misslyckanden, inte minst på miljöområdet.

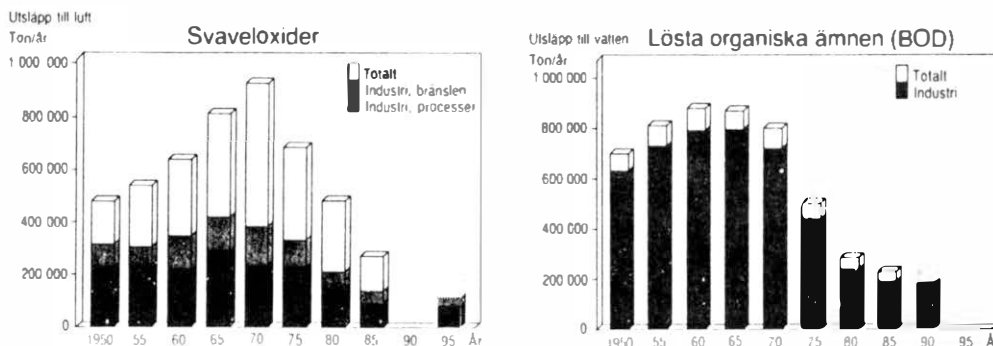
Kunskaperna om miljö måste öka, hos såväl de enskilda människorna som beslutsfattarna. Hoten mot miljön är många gånger svåra att överblicka och orsakssambanden är ännu inte fullt klarlagda. För att hoten mot miljön skall kunna avväjas fordras en rad avvägningar. Dessa måste – för att få effekt – vara korrekta och göras i rätt tid.

3. Hoten mot miljön

3.1 Allmänna iakttagelser

Miljöproblemets komplexitet ställer stora krav på beslutsfattare i alla sammanhang. Låg kunskapsnivå och felaktig information är ett hot mot miljön. Beslut som fattas på felaktiga grunder kan få allvarliga konsekvenser. Därför måste kunskapen om miljöproblemen höjas och miljömedvetenhet genomgå alla beslut i samhället.

Miljöproblemen har ändrat karaktär på många sätt. Framför allt har industrins negativa miljöpåverkan minskat. Under de senaste 20 åren har de inhemska utsläppen till såväl luft som vatten reducerats. I diagram 1 åskådliggörs minskningar rörande utsläpp av svaveloxider i luft och lösta organiska ämnen (BOD) i vatten.

Källa: Industriförbundet

Det är svårt att finna heltäckande statistik för hur utsläppen av olika föroreningar har förändrats över tiden. Detta beror framför allt på att mätuppgifter oftast samlas in först då ett ämnes miljöeffekter har uppmärksammas. Enligt vår mening bör de miljöövervakande myndigheterna föra ett framåtsyftande arbete för att på ett tidigt stadium uppmärksamma dagens och morgondagens miljöproblem. Myndigheterna bör, genom ett aktivt förnyelsearbete av mät- och kontrollproblem, ligga ett steg före.

Den viktigaste uppgiften är det långsiktiga arbetet för en bättre miljö, ett arbete som måste drivas på många fronter. Den stora uppgiften ligger i att avvärja hoten mot miljön, ett arbete som kräver massiva såväl nationella som internationella insatser.

3.1.1 Sätt pris på miljön

Enligt vår mening bör olika marknadsekonomiska instrument användas för att värna och förbättra miljön. Det är därför angeläget att Sverige inför miljöavgifter. Arbetet inom miljöavgiftsutredningen (MIA) har dessvärre ännu inte utmynnat i resultat som uppfyller de krav som vi ställer på miljöavgifter. Avgifterna bör, enligt vår mening, stå i proportion till utsläppens skadeverkningskraft. Vi anser att ett system med miljöavgifter bör utformas på ett sådant sätt att det får ordentligt styrande effekter. Avgiftssystemet måste därtill ha en utformning som upplevs som rättvis. Avgiftssystemet måste – i den mån det är möjligt – inkludera alla som förorenar miljön. Avgiftsuttagen bör därför inte riktas selektivt mot vissa näringsgrenar.

Socialdemokraterna gav för något år sedan upp sitt hårdnackade motstånd mot miljöavgifter. Det är dock inte värdet om miljön som styr socialdemokraternas ställningstaganden. I miljöavgiftsutredningen har socialdemokraterna visat sitt rätta ansikte. Genom miljöavgifterna har regeringspartiet funnit ytterligare ett sätt att höja skattetrycket. I pressmeddelandet från MIA framgår detta tydligt: "Miljöavgiftsutredningen föreslår att miljöavgif-

ter införs — — —. Det skulle leda till ökad beskattning av energianvändning som gör det möjligt att sänka inkomstskatten, i enlighet med den planerade skattereformen.”

Det finns anledning att rikta stark kritik mot socialdemokraternas skrupelfria agerande på miljöområdet. Vi anser att miljöavgifterna skall användas till miljöförbättrande åtgärder. I de fall, exempelvis då det gäller koldioxidutsläppen, där vi kan acceptera ett uttag av miljörelaterade skatter, vars intäkter tillfaller statskassan, skall dessa tas ut inom ramen för ett oförändrat skatteuttag.

Vi anser att handel med utsläppstillstånd bör övervägas även i Sverige. Högsta acceptabla utsläppsnivå bör då fastställas för en rad föroreningar inom en viss region, en så kallad utsläppsbubbla. Nivåerna bör utgå från vad naturen tål och helst sättas lägre än detta. Företagen inom regionen får sedan köpa ett utsläppstillstånd som ger innehavaren rätt att släppa ut en viss kvantitet av en viss förorening. En typ av utsläppsbörs kan sedan bildas, där företagen får handla med sina tillstånd. Efter hand skall också utsläppen inom utsläppsbubblan sänkas. Detta bör ske genom att varje tillstånd successivt berättigar till lägre utsläpp.

Utsläppstillstånden skulle kunna medverka till att miljöförbättrande åtgärder sätts in där de ger störst effekt. Handeln med utsläppstillstånd kan intensifiera miljövårdsinsatserna. Även enskilda personer, föreningar och organisationer skulle kunna köpa utsläppstillstånd för att därigenom blockera möjligheten att släppa ut miljöskadliga ämnen. Utsläppstillstånd bör kunna prövas i begränsade områden. Vi föreslår därför att regeringen ger naturvårdsverket i uppdrag att utreda hur ett system med utsläppstillstånd kan konstrueras och att föreslå försöksverksamhet med sådana tillstånd i något eller några områden.

3.1.2 Bättre lagstiftning

Det bör också övervägas om det nuvarande koncessionssystemet på sikt kan upphöra. Detta förutsätter dock att det finns väl definierade normer, miniminivåer, för luft- och vattenkvalitet. EG håller för närvarande på att utarbeta denna typ av normer, ett arbete som Sverige uppmärksammat bör följa. Vidare fordras väl fungerande ekonomiska styrmedel. Vi har länge fört fram kravet på att verksamhet som idag är underställd koncession skall utsättas för miljökonsekvensanalyser. Skyddet för miljön skulle genom detta förfarande väsentligt förbättras. Socialdemokraterna har tidigare avisat detta krav, men har nu beslutat att frågan skall utredas inom ramen för den pågående översynen av miljölagstiftningen.

Miljölagstiftningen måste förbättras. Den pågående översynen bör utmynna i en ”miljöbalk”. Lagstiftningen måste uppfylla högt ställda krav på rättssäkerhet. Skadeståndsmöjligheterna behöver förbättras. Äganderätt och förfoganderätt måste stärkas. Straffen för miljöbrott bör skärpas.

Koncessionsvillkoren har i många fall visat sig vara svårtolkade. För att undanröja risken för feltolkningar bör villkoren formuleras på ett tydligare sätt. Tillsynsverksamheten måste förbättras.

3.1.3 "Gröna" nationalräkenskaper

I finansplanen meddelas att en utredning om hur miljöaspekter skall kunna komma till uttryck i nationalräkenskaperna skall tillsättas. Det är tillfredsställande att regeringen försöker finna medel att analysera miljöförstörelsens kostnader. Ett sådant mått kan dock knappast ersätta traditionella nationalräkenskapsmått som t.e.x. bruttonationalprodukten. Även om detta mått i många avseenden är ofullständigt ger det en bild av den ekonomiska aktiviteten.

Miljöförstörelsen påverkar inte bara mätbara värden. I sig kan man kanske uppskatta den försämrade ekonomiska avkastningen av skogs- och åkermark som ett resultat av föroreningar, men att värdera förekomsten av en oförstörd natur är mycket svårare. Även om man kunde finna vilket pris som dagens människor sätter på ett visst naturområde är det ännu svårare att förutsäga vilket pris framtidens människor är beredda att betala. Man kan inte lösa de svåra moraliska problemen kring hur naturen och dess resurser utnyttjas genom att introducera nya mått i nationalräkenskaperna. Däremot är det mycket väsentligt att forskare påvisar olika aspekter av miljöförstörelsen.

3.1.4 Övrigt

Förbud och onödigt detaljstyrning bör i görligaste mån undvikas. Politisk detaljreglering kan i värsta fall leda till att utveckling av miljövänlig teknik förhindras. Felaktiga politiska prioriteringar utgör därför ett hot mot miljön. Företag och enskilda skall i stället uppmuntras att göra olika miljöförbättrande åtgärder på frivillig väg.

Industrins vilja till miljöförbättrande insatser bör inte underskattas. Statistiska centralbyrån har beräknat att industrins investeringar i miljöförbättrande åtgärder uppgick till ca 2 600 miljoner kronor 1988. Närmare 70 procent av dessa investeringar gjordes frivilligt. Endast en fjärdedel skedde på inrådan av myndigheter. Många företag försöker nu – på frivillig väg – inrätta ett system med miljörevisorer, vars uppgift blir att granska industriell verksamhet och föreslå miljöförbättrande åtgärder.

Viss industriell verksamhet har dock givit upphov till kvarstående miljöproblem. Miljögifter har ackumulerats i näringskedjor, läckage från giftiga sediment i sjöar och vattendrag fortsätter och gifter urlakas från gamla avfallsdeponier. Dessa kvardröjande miljöproblem måste åtgärdas. Det bör enligt vår mening i första hand åvila staten att ekonomiskt svara för åtgärder med anledning av sådana skador som uppstått när lagstiftningen var annorlunda och då det är oklart om vem som bär ansvaret för skadan.

3.2 Växthuseffekten

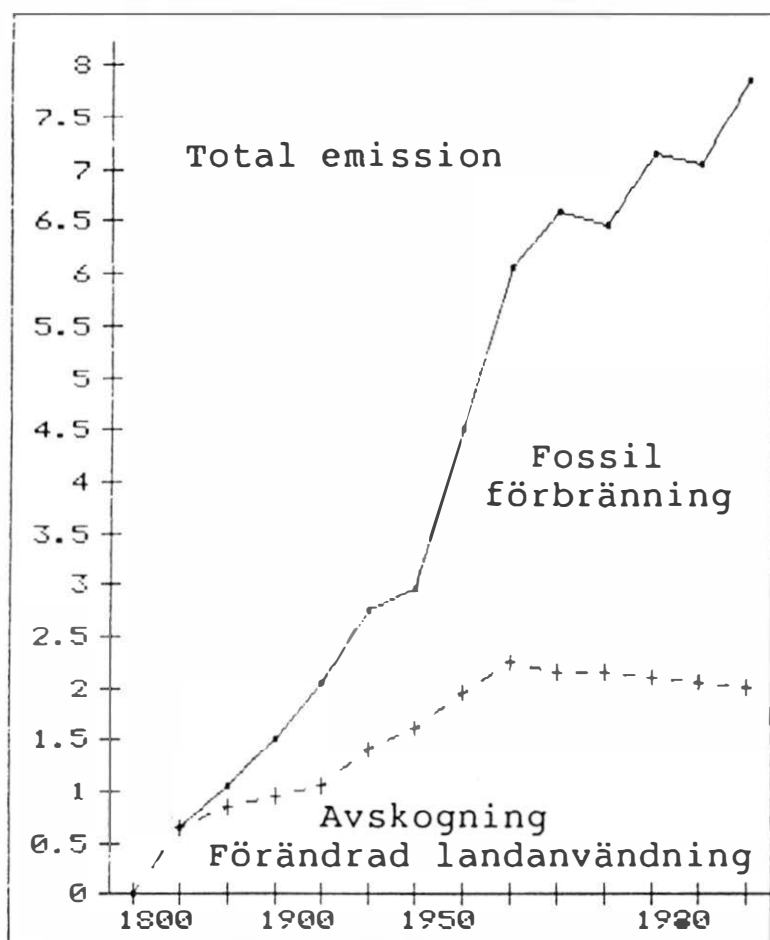
Växthuseffekten anges numera allmänt som det allvarligaste hotet mot den globala miljön. En rad olika gaser – koldioxid, metan, dikväveoxid (lustgas) och CFC (freoner) – bidrar till växthuseffekten. Dessa växthusgaser har förmågan att släppa igenom den kortvågiga solstrålningen från rymden, men absorberar eller reflekterar den långvågiga värmestrålningen från jordytan. Resultatet blir en önskad temperaturhöjning, som på sikt kan få förödande

konsekvenser. Växthuseffekten kan leda till klimatförändringar som hotar de grundläggande levnadsbetingelserna på jorden.

Mot. 1989/90
Ju773

80 procent av världens energiförsörjning baseras på förbränning av fossila bränslen. Vid all förbränning bildas koldioxid, som är den helt dominerande växthusgasen. Koldioxidhalten i atmosfären har ökat sedan mer än hundra år tillbaka och särskilt kraftigt sedan andra världskrigets slut, se diagram 2. De globala utsläppen av koldioxid från fossileldning uppgår till ca 5,5 miljarder ton per år, räknat som kol. Nedhuggning av skogar och förändrad markanvändning beräknas ge ett tillskott av 1–2 miljarder ton per år, vilket också framgår av diagrammet.

Diagram 2
Koldioxidemissionen i världen (miljarder ton kol/år)

Källa: IVL

Koldioxidhalten i atmosfären har stigit från ca 275 ppm före industrialiseringen till ca 350 ppm idag. Om inget radikalt görs för att vända denna negativa utveckling kommer halten att ligga på ca 550 ppm år 2050.

Mot. 1989/90
Jo773

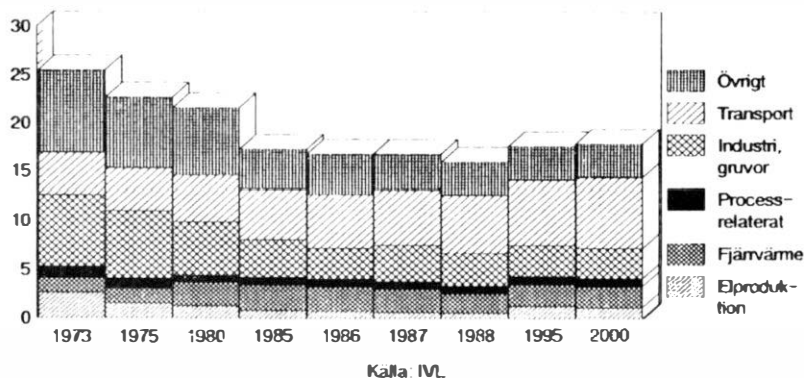
FN-kommissionen "Vår gemensamma framtid", som avslutade sitt arbete i början av 1987, slog fast att växthuseffekten är ett av de allvarligaste hoten mot den globala miljön. Växthuseffekten kan endast bemästras genom kraftfulla internationella insatser.

På initiativ av Kanadas konservativa regering samlades en konferens i Toronto sommaren 1988. Syftet med konferensen var att försöka finna strategier för att bekämpa klimatförändringarna. Konferensens huvudrekommendation var att snarast ta bort alla freoner och långsiktigt minska koldioxidutsläppen med 50 procent. Koldioxidutsläppen bör, enligt Toronto-konferensen, minska med 20 procent fram till år 2005. Även EG-kommissionen hävdar att åtgärder redan nu är nödvändiga både av miljö- och energiskäl. Våren 1988 fattade Sveriges riksdag, på moderat initiativ, ett beslut om en frysning av koldioxidutsläppen. Det är värt att notera att socialdemokraterna röstade emot detta förslag.

De svenska koldioxidutsläppen, enligt diagram 3, har minskat med cirka 35 procent mellan 1973 och 1988. Vid 1970-talets början producerades en avsevärd del av det svenska elkraftbehovet genom oljeeldning. Utbyggnaden av kärnkraften har inneburit att olja har kunnat ersättas med el. Kärnkraften har således lett till minskade koldioxidutsläpp, men även andra miljöförstörande utsläpp har reducerats.

Diagram 3

Koldioxidemission i Sverige (miljoner ton kol) efter förbrukarkategori Åren 1973, 1975, 1980, 1985, 1986, 1987 och 1988 samt ett scenario för 1995 och 2000

Diagrammet visar att emissionerna inom samtliga sektorer utom transport och fjärrvärme har minskat dramatiskt sedan 1973. Minskningen av koldioxidutsläppen sedan början av 1970-talet har varit betydande. Det är angeläget att denna positiva utveckling inte bryts och därför ser vi med oro på den

av regeringen aviserade kärnkraftsavvecklingen. Alla tillgängliga prognoser ger vid handen att en kärnkraftsavveckling kommer att leda till ökade koldioxidutsläpp. En svensk kärnkraftsavveckling skulle undergräva förtroendet för Sveriges vilja att avvärja växthuseffekten. Sveriges möjlighet att agera i internationella sammanhang skulle inskränkas.

Enligt vår mening kräver omsorgen om den internationella miljön att koldioxidutsläppen på sikt minskas under det s.k. koldioxidtaket. Endast då kan de oroande klimatförändringarna avvärjas. Enligt vår mening är det angeläget att den svenska energiförsörjningen sker på ett för miljön godtagbart sätt. De svenska kärnkraftverken bör användas tills det finns andra – miljömässigt, säkerhetsmässigt och ekonomiskt – godtagbara alternativ. Den av socialdemokraterna aviserade kärnkraftsavvecklingen står i strid med folkomröstningsresultatet. Vi anser vidare att oljeanvändningen bör nedbringas till 40 procent av den totala energitillförseln.

Regeringen bör till riksdagen lämna förslag till åtgärder som begränsar utsläppen även av andra växthusgaser än koldioxid och freon.

3.3 Uttunnningen av ozonskiktet

Ozonskiktet i stratosfären skyddar jorden mot solens ultraviolettera strålning. En uttunnning av ozonskiktet innebär att instrålningen ökar. Oroande rapporter tyder på att ozonlagret vid Antarktis har tunnats ut kraftigt. Orsaksambanden är ännu inte fullt klarlagda. Forskarna anser dock att förhöjda halter av klorfluorkarboner (CFC, dvs freoner) och liknande föreningar (haloner) är den huvudsakliga orsaken.

Riksdagen har beslutat att användningen av de skadligaste freonerna i slutet av innevarande år skall ha minskat till 50 procent i förhållande till 1984 års nivå. I slutet av 1994 skall användningen i stort sett ha upphört. Sveriges freonanvändning utgör endast 0,5 procent av den totala världsproduktionen, vilket visar att långtgående krav i Sverige endast marginellt kan påverka den totala hotbilden. Behovet av kraftfulla internationella insatser är stort, och ansträngningar har gjorts för att hindra fortsatt uttunnning av ozonskiktet. Montrealprotokollet anger en halvering till sekelskiftet, i förhållande till 1986 års nivå. Senare forskning pekar på att ytterligare sänkningar är nödvändiga.

Eftersom det tar mycket lång tid för föreningar att nå upp till ozonskiktet torde det dröja en bra bit in på 2000-talet innan förbättringar kan förväntas som en följd av utsläpps begränsande åtgärder. Sverige bör, enligt vår mening, fortsätta ansträngningarna för att åstadkomma ytterligare internationella begränsningar av de föreningar som tunnar ut ozonskiktet.

3.4 Försurning av mark och vatten

Förbränning av kol, olja, torv och andra bränslen leder till att en rad föreningar bildas. Dessa kan påverka såväl hälsa som miljö. De sura föreningar som bildas vid förbränning kan försura sjöar, mark, skog och grundvatten. Även biltrafikens utsläpp av kväveoxider bidrar till försurningen. Knappt 20 procent av Sveriges sjöar är försurade. Närmare tio procent av den beskojade ytan i Europa bedöms vara påverkad av skogsskador.

1986 föll det ned 330 000 ton svavel i Sverige. Endast 40 000 ton härrörde från inhemska källor. Närmare 40 procent av svavelnedfallet i Sverige kommer från Östeuropa. 13 procent av svavelnedfallet kommer från Västeuropa. Den svenska försurningssituationen kan endast i ringa omfattning förbättras genom åtgärder i Sverige. Därför är det angeläget att Sverige internationellt fortsätter att verka för åtgärder som begränsar utsläppen av försurande ämnen. Följande åtgärder är angelägna:

- Minskad svavelhalt i eldningsolja och andra bränslen.
- Minskad förbränning av fossila bränslen.
- Bättre energihushållning.
- Ökad kärnkraftsproduktion.
- Rökgasavsvavling vid stora koleldade värmeverk och kraftvärmeverk.
- Minskade utsläpp från trafiksektorn.

3.5 Övergödning av sjöar och hav

Övergödning av sjöar och hav beror på utsläpp av olika ämnen, exempelvis kväve, fosfor och lösta organiska ämnen. Utsläppen härrör bl.a. från kommunala avloppsreningsverk, gödselaneläggningar, industrier, vägtrafik och jordbruk.

Övergödningen resulterar bl.a. i igenväxning av sjöar och vattendrag, algblomning och döda havsbottnar. De svenska fosforutsläppen till vatten har emellertid minskat kraftigt under de senaste 20 åren. Kväveutsläppen minskar också. Utsläppen av gödande ämnen i Östersjön härrör i mycket stor utsträckning från Polen, DDR och Sovjetunionen; två tredjedelar av kväveutsläppen kommer – som exempel – från dessa länder. För att förbättra den svenska miljön fordras därför åtgärder i framför allt Östeuropa. Bättre rening av avlopp från industrier och hushåll och reducering av kväveutsläpp vid förbränning är nödvändigt för att minska övergödningen.

3.6 Trafikens miljöproblem

Flera åtgärder – exempelvis ökad användning av katalytisk avgasrening, bränslesnålare fordon och blyfri bensin – har lett till att avgasutsläppen har kunnat minska, samtidigt som antalet personbilar har ökat. Trots detta faktum har allt större uppmärksamhet fästs vid de miljöproblem som vägtrafiken ger upphov till. Utsläppen av koldioxid, koloxider, tungmetaller och kväveoxider utgör problem – framför allt i trafikintensiva regioner.

Under de senaste åren har avgaskraven skärpts i såväl Sverige som andra länder. Detta är ett steg i rätt riktning. Den skatterabatt som infördes på moderat initiativ påskyndade övergången till katalytiskt avgasrenade bilar. Den socialdemokratiska politiken har inneburit att en rad pålagor lagts på bilismen. Detta kan leda till att miljöförbättrande åtgärder, i form av eftermontering av katalysatorer och nyanskaffande av bilar, försenas. Det vore olyckligt eftersom nya bilar är utrustade med katalytisk avgasrening och dessutom bränslesnåla vilket därigenom ger upphov till mindre avgaser.

Förnyelsen av bilparken bör stimuleras. Därför anser vi att en temporär höjning av bilskrotningsskatten till 500 kronor skall ske under 1991.

I dag utgår ett stimulansbidrag om 1 000 kronor till dem som eftermonterar katalysatorer på sina bilar. Om det visar sig att bidraget inte får önskat resultat bör en höjning till 3 000 kronor övervägas.

Vägnätets standard har också stor betydelse för miljön. Lugn och jämn trafikrytm minskar utsläppen. Vägnätet måste därför rustas upp, så att det möjliggör körning utan alltför många störningar i form av trafikljus, korsande trafik etc. Genomfartstrafik i städerna måste undvikas genom utbyggnad av miljövänliga kringfartsleder. På sikt innebär detta att trafikmiljöerna i städerna kan förbättras väsentligt. Ett fungerande system med kringfartsleder innebär att höga miljökrav kan ställas på den trafik som skall frekventera städerna. Det är beklagligt att socialdemokraterna har förhindrat utbyggnad av en kringfartsled runt Stockholm, eftersom en ringled hade inneburit en välbehövlig minskning av trafikintensiteten i Stockholms kärna.

Den tunga vägtrafiken svarar för en inte obetydlig miljöpåverkan i synnerhet med tanke på äldre dieselfordons dåliga utsläppsdata. Regeringen bör därför återkomma med förslag till åtgärder som nedbringar den tunga trafikens negativa miljöpåverkan. Det bör därvidlag övervägas hur stimulanser skall utformas för att åstadkomma en snabbare övergång till miljövänligare motorer och teknik eller åtgärder för att från miljösynpunkt förbättra befintlig teknik.

Vi är inte främmande för att införa krav på katalytisk rening för trafik i storstäderna, under förutsättning att kringfartsleder finns att tillgå. Utveckling av nya bilmotorer, elbilar och mindre miljöskadliga bränslesorter ger nya framtidsmöjligheter. På sikt kan vissa varutransporter och kollektiv trafik ersättas med fordon drivna med el eller etanol, motorgas etc. Elbehovet vid användning av elbilar i stor skala kan komma att uppgå till 3–5 TWh elkraft per år. En massiv introduktion av elbilar förutsätter att den svenska eltillförseln tryggas. Det är viktigt att elkraften produceras på ett sådant sätt att luftföroreningar hålls på en låg nivå. Om elbilarna drivs på kolkraftsproducerad el blir utsläppen större än för katalytiskt avgasrenade bilar.

Vi anser att skatteklassningen skall utformas så att hänsyn tas till fordonets miljöpåverkande effekter. Miljövänliga fordon kommer då att gynnas i förhållande till andra.

Även andra trafikslags miljöpåverkan måste minimeras. I vår kommittémotion om miljö utvecklar vi våra ideér om ett miljövänligare trafiksystem.

4. Miljösituationen i Sverige

Sverige skiljer sig i vissa miljöhänseenden från andra västeuropeiska länder. Sverige är gleset befolkat. Belastningen på miljön är därför betydligt mindre än i tätbefolkade länder, som har en rad problem – markförorening, avgasutsläpp, växande avfallsberg – som direkt kan relateras till befolkningstätheten.

Den industriella utvecklingen är förhållandevis snabb i Sverige. Den svenska industrin har länge kännetecknats av god internationell konkurrenskraft, även om det har skett en viss försämring under de senaste åren. Den svenska industrin ligger dock långt fram vad det gäller användning av resurs-

snål och miljövänlig teknik. Lönsamhetskrav kombinerade med en ökad miljömedvetenhet har tvingat fram en utveckling i miljövänlig riktning. En förutsättning för en fortsatt positiv trend är därför en ekonomisk politik som skapar förutsättningar för fortsatt och förbättrad tillväxt. Tack vare kärnkraften har utsläppen av en rad skadliga luftföroreningar kunnat minska kraftigt.

Forskningsinsatser måste göras för att kunna upptäcka miljöproblem på ett tidigt stadium. Ytterligare arbete måste göras för att minimera olika miljögifter. Vi anser att strängare regler är motiverade då det gäller användning av exempelvis klorerade kolväten och tungmetaller. Kvicksilver i febertermometrar och klorerade kolväten i hushållskemikalier kan, som exempel, ersättas med andra ämnen vars miljöpåverkan är mindre.

Användningen av klorerade kolväten och tungmetaller bör i princip endast tillåtas då det saknas realistiska ersättningsämnen eller alternativa produktionsmetoder.

5. Miljösituationen i världen

5.1 Inledning

Den ökade miljömedvetenheten och den tilltagande insikten om att miljöproblemen måste lösas genom kraftfulla internationella insatser har präglat 1980-talet. Kunskaperna om miljöproblemen har gradvis ökat, samtidigt som miljöfrågornas komplexitet har blivit alltmer uppenbar.

Under 1980-talet har det bl. a. visat sig att miljöförstöringen är störst i de socialistiska länderna, vilket inte är en tillfällighet. De centralplanerade ekonomierna kännetecknas av en extrem rovdrift på miljön. Åsiktsförtryck motverkar kunskapsspridning och hindrar opinionsbildning. De socialistiska länderna – med sin kommandoekonomi – präglas av stagnation eller tillbakagång; socialismen hindrar såväl ekonomisk som teknisk utveckling.

5.2 Östeuropa

Länderna i Östeuropa kännetecknas av låg innovationsgrad, långsiktigt avtagande tillväxt, en alltmer föråldrad industristruktur, ett eftersatt jordbruk och en outvecklad tjänstesektor. Sammantaget har detta resulterat i ett gigantiskt resursslöseri. Det sovjetiska jordbruket använder i sin växtodling, som exempel, flera gånger mer energi per producerat ton än länderna i väst. Även industriprocesserna präglas av lågt utbyte. Standarden i stora delar av öststatsindustrierna ligger på en nivå motsvarande den nivå som fanns i Sverige på 1930-talet. Till de mest akuta problemen hör en långt gången miljöförstöring. 40 procent av befolkningen i Sovjetunionen, dvs fler än 100 miljoner människor, uppges leva under ogynnsamma miljövillkor. I Polen bor över en tredjedel av befolkningen i regioner som klassats som ekologiska katastrofområden. Medicinska undersökningar visar att medellivslängden sjunker i de mest utsatta områdena, spädbarnsdödligheten ökar liksom frekvensen av vissa sjukdomar, exempelvis cancer och luftvägsbesvär.

Vattensituationen är på många håll i Östeuropa djupt oroande. Många större floder och vattendrag är kraftigt förorenade. I många polska städer råder regelbunden vattenbrist. Dricksvattnet är många gånger direkt hälsovådligt. Växt- och djurlivet har skadats. Skogsdöden är omfattande.

Effekterna av denna miljöförstöring når långt utanför Östeuropas gränser. På grund av flodsystemens och de dominerande luftströmmarnas riktning är Norden och Östersjön speciellt utsatta för påverkan. 90 procent av den totala fosforbelastningen i Östersjön kommer från Östeuropa. Polen är den största förorenaren.

En utveckling mot ökad frihet i Östeuropa kommer att ha en mycket stor betydelse för miljön i hela Europa. Sverige måste aktivt stödja marknadsökonomins införande i öst. En förbättring av den ekonomiska situationen kommer att skapa utrymme för teknisk utveckling, vilket innebär att dagens föråldrade industri kan ersättas med nyare och miljömässigt bättre processer.

Sverige måste vidare stödja utvecklingen av de medborgerliga fri- och rättigheterna i Östeuropa. En fri opinionsbildning är nödvändig för att öka medborgarnas kunskap om miljöproblemen och vilja att satsa på miljöförbättrande åtgärder.

Svenska företag och privatpersoner kan spela en betydelsefull roll i det fortsatta arbetet för en bättre miljö i öststaterna. Kunskaps- och tekniköverföring måste stimuleras. Sverige bör bidra med konsultinsatser på miljöområdet och utbytesverksamhet för studenter, tekniker etc.

Vatten- och rökgasrening samt övergång till energi- och resursbesparande teknik måste, enligt vår mening, prioriteras inom ramen för den nordiska investeringsbankens kreditprogram och det svenska miljöbiståndet.

5.3 U-länderna

U-ländernas miljöproblem bottnar i många fall i ländernas centralplanerade ekonomier. Befolkningen i u-länderna för en ständig kamp mot fattigdom och svält. Många u-länder befinner sig i en ond cirkel, där dålig ekonomi och ålderdomlig teknik underminerar basen för överlevnad. Jakten på bränsle, som exempel, har lett till att stora arealer har skövats. På många håll används kreatursspilling som bränsle i stället för att användas för att gödsla den utarmade marken. Genom att med enkel teknik i stället utvinna biogas ur gödseln kan energi utvinnas och marken få näring. U-länderna behöver således bättre och mer effektiva energitekniker.

Ökenutbredningen har blivit ett allt större problem, och skövningen av de tropiska regnskogarna ett annat. Miljösituationen är på många håll så oroande att det fordras kraftfulla internationella insatser för att avvärja en hotande miljökatastrof. Varje år avverkas miljontals hektar regnskog. En fortsatt skövning av de tropiska regnskogarna kan komma att påverka de grundläggande levnadsbetingelserna i hela världen. Sverige måste aktivt verka för att u-ländernas miljösituation förbättras. Vi anser att det svenska biståndet skall ha en mer miljöinriktad profil. Genom att satsa på förhållandevis enkel – men ändamålsenlig – teknik kan exempelvis energiutvinningen effektiviseras och jordbrukets avkastning öka. Vidare måste Sverige via biståndsanslagen stödja återbeskningsprojekt i tre dje världen.

5.4 I-länderna

Mot. 1989/90
Jo773

Miljösituationen i andra industrialiserade länder har i stort följt samma utveckling som i Sverige. Miljömedvetandet har ökat under 1980-talet. Miljödebatten i övriga västvärlden har dock inte varit så tillväxt- och teknikfientlig som i Sverige. Joschka Fischer, som är en av de grönas ledande politiker i Västtyskland, har bl. a. slagit fast att "det ekologiska samhället blir kapitalistiskt". Han anser att det är nödvändigt att omvandla det moderna industrisamhället i ekologisk riktning för att människan ska kunna överleva som art och jordens ekosystem fungera. Enligt hans mening är det endast en fri ekonomi som kan bemästra miljöproblemen. En av USA:s ledande miljöorganisationer anser att kärnkraften måste användas, inte minst för att hindra växthuseffekten.

Den mer tillväxt- och teknikvänliga attityden har sin förklaring i att god ekonomi och tekniskt framåtskridande har visat sig vara nödvändigt för att miljöproblemen skall kunna lösas. Den goda ekonomiska tillväxten har möjliggjort nyinvesteringar i industrianläggningar med en prestanda som ger mindre miljöpåverkan. Ny miljövänligare teknik och bättre reningsmetoder har introducerats. Miljöfrågorna har även placerats på de politiska dagordningarna runt om i världen. Miljökraven har skärpts. Det är framför allt länder med hög materiell standard och god ekonomisk utveckling som aktivt har arbetat för att lösa sina miljöproblem.

Utvecklingen i västvärlden präglas alltså av en allt större miljöhänsyn. Runt om i världen satsas stora belopp på miljöforskning. USA har haft krav på miljökonsekvensbedömningar sedan 1970. Detta innebär att industrietableringar måste föregås av en ordentlig utredning av verksamhetens miljöeffekter. EG-länderna har kommit överens om att från och med 1988 införa regler om miljökonsekvensbedömningar i sin nationella lagstiftning. USA hade länge världens strängaste avgasbestämmelser; Sverige införde liknande regler först tio år efter USA. Numera är det Japan som har de strängaste avgasbestämmelserna. Västtyskland har haft miljömärkning av olika produkter i drygt tio år, och Sverige har nyligen fattat beslut om att inom några år införa ett liknande märkningssystem. I Nederländerna har regeringen beslutat att genomföra en mycket omfattande miljöplan. Västtyskland satsade 1987 drygt 1 600 kronor per capita på miljöskydd. I Sverige satsades endast drygt hälften.

Ovanstående exempel pekar på att Sverige riskerar att halka efter på miljöområdet. Staffan Westerlund, docent i miljö rätt vid Uppsala universitet, går till och med längre än så. Han menar att Sverige redan har hamnat på efterkälken. Han anser att skyddet för miljön är sämre i Sverige än i många andra länder. "Sveriges moderna miljölagar är en myt", hävdar Westerlund och anger följande brister i förhållande till andra länder:

- * Enskilda människors möjligheter att rättsligt pröva tillstånd enligt miljöskyddslagen eller naturresurslagen.
- * Allmänhetens insyn i beslut i miljö mål är begränsad.
- * Företag i Sverige ges tillstånd utan krav på miljökonsekvensbedömningar.

Enligt vår mening pekar Westerlund på flera betydande brister i den svenska lagstiftningen. Sverige bör därför uppmärksammat följa utvecklingen på miljöområdet i övriga västvärlden. Vi anser vidare att miljö- och energidepartementet på ett mer aktivt sätt skall följa omvärldens utveckling vad gäller miljölagstiftning etc. Detta skulle exempelvis kunna ske genom att en fristående och oberoende expertgrupp bildas, vars uppgift skall vara att sammanställa och värdera information om utvecklingen på miljöområdet i andra länder. Expertgruppen bör få i uppgift att redovisa sina resultat för riksdagen minst en gång om året. Vår målsättning är att de åtgärder som har visat sig vara bra för miljön i andra länder även skall vidtas i Sverige.

6. Miljöproblemen måste lösas internationellt

Miljöproblemens globala karaktär innebär att åtgärder i ett enskilt land endast får begränsade effekter. Miljöproblemen måste därför lösas genom övernationella insatser.

De internationella insatserna på miljöområdet har intensifierats under 1980-talet. Under de senaste decennierna har FN låtit sammankalla en rad olika miljökonferenser. I vissa frågor har gemensamma konventioner utarbetats. Detta gäller bl. a. långväga gränsöverskridande luftföroreningar, där 33 länder i Öst- och Västeuropa har enats om en rad grundläggande åtaganden för att nedbringa sina luftföroreningar. Wienkonventionen, som syftar till att skydda ozon-skiktet, har undertecknats av ett femtontal nationer. Montrealprotokollet, som innehåller regleringar av freonanvändningen, undertecknades av 24 nationer 1987.

Moderata samlingspartiet framförde i miljömotionen 1989 förslaget att Sverige borde verka för en världsklimatmiljökonferens i FN:s regi och erbjuda sig att vara värd för en sådan konferens. Vi konstaterar att regeringen accepterat denna idé och att IPCC – Intergovernmental Panel on Climate Change – kommer att mötas i Sverige 1991 som en förberedelse för att få fram en global miljökonvention som syftar till att alla länder förbinder sig att minska utsläppen av s.k. växthusgaser.

Konventionerna, som oftast utarbetas vid en gemensam konferens, innebär att bindande avtal träffas mellan olika regeringar. Konventionen skall sedan ratificeras genom nationell lagstiftning. Ofta tar det flera år innan konventionen kan träda i kraft. Det kan dessutom vara svårt att kontrollera hur länderna lever upp till sina åtaganden. Sanktionsmöjligheter saknas i stort sett. Vi anser att FN:s miljövårdande arbete fyller en viktig funktion, men det är inte tillräckligt. De deltagande länderna arbetar utifrån vitt skilda förutsättningar, vilket innebär att resultaten inte kan bli tillräckligt långtgående.

Det behövs därför också ett europeiskt miljösamarbete. Det håller nu på att skapas inom EG. EG:s ministerråd har fattat ett principbeslut om att inrätta ett miljövårdsorgan, vilket kommer att förstärka EG:s roll som den ledande kraften också i miljöpolitiken.

6.1.1 Miljöarbetet i EG

Beskrivningar av EG:s miljövårdande arbete har haft en undanskjuten position i den svenska miljödebatten. När EG bildades i slutet av 1950-talet utgjorde inte miljöfrågorna ett separat samarbetsområde. Däremot rymdes miljöfrågorna i gemenskapens strävan efter förbättrade levnadsförhållanden. I takt med det ökade internationella miljöintresset har miljöfrågorna kommit allt mer i centrum för EG:s arbete. 1972 fastställde EG att den framtida utvecklingen i gemenskapen bör ses i samband med förbättringar av människors levnadsstandard, och därtill hörande skydd av miljö- och naturresurser. Miljöarbetet har bedrivits inom ramen för femåriga aktionsprogram – fram till 1992 kommer arbetet att bedrivas inom den fjärde aktionsplanen.

Miljöarbetet inom EG följer vissa övergripande principer:

- * att förhindra, reducera och, så långt som möjligt, eliminera föroreningsutsläpp samt olägenheter därav,
- * att värna om en god ekologisk balans och skydd av biosfären,
- * att undvika exploatering av naturresurser som skulle störa den ekologiska balansen,
- * att miljöpolitiken måste ses i samband med ekonomisk och social utveckling,
- * att miljöeffekter bör beaktas tidigt i all teknisk planering och beslutsfattande,
- * att kostnaderna för miljöförbättrande åtgärder skall åvila den som förorenar miljön (PPP=Polluter Pays Principle),
- * att söka gemensamma lösningar i miljöfrågor med utomstående länder och internationella organisationer.

EG:s miljöarbete kan sammanfattas i tre huvudmål: för det första skall miljöproblemen förebyggas och reduceras, för det andra skall arbetet syfta till förbättrade livsbetingelser och yttre miljö och för det tredje skall EG stimulera till internationellt samarbete i miljöfrågor.

6.1.2 Konkreta resultat av EG:s miljöarbete

Genom den s.k. enhetsakten (Single European Act), som antogs i februari 1986 och trädde i kraft den 1 juli 1987, har miljöfrågorna stadgemässigt infogats i EG:s ansvarsområde. Enhetsaktens tillkomst har accelererat miljöarbetet inom EG. I enhetsakten stadgas bl. a. att EG skall verka för en preventiv miljöpolitik. Enhetsakten präglas av insikten att miljöproblemen måste lösas genom gemensamma insatser. EG skall därför fatta beslut endast på de områden där de uppsatta målen bäst kan nås genom gemensamma åtgärder. De normer som EG fastställer fungerar som ett "golvvärde". Enskilda länder har – för att skydda miljön, hälsan och konsumenterna – rätt att tillämpa

strängare bestämmelser än de EG föreskriver. Medlemsländerna får däremot inte tillämpa lägre krav.

I enhetsakten har ett antal artiklar lagts till Romfördraget. Miljövården behandlas i artikel 130 R-T och arbetsmiljön i artikel 118A. Dessa artiklar skall utgöra grunden för ett i alla medlemsländer gemensamt handlingsprogram. Den stora förändringen i enhetsakten var att EG:s beslutsprocess gjordes effektivare. Före enhetsakten rådde i realiteten krav på enhällighet i alla beslut, men därefter kan en lång rad frågor fattas med kvalificerad majoritet i ministerrådet. Vid förändringen fanns en rädsla i vissa EG-länder för att man skulle tvingas acceptera sänkta miljökrav. I den artikel i Romfördraget som reglerar den nya beslutsordningen, 100A, görs emellertid klart att medlemsländerna har rätt att göra undantag från de beslutade EG-reglerna, om det sker för att skydda miljö eller arbetsmiljö.

Utvecklingen har gått snabbt. Trots att det endast är knappt tre år sedan miljöfrågorna stadgemässigt infogades i EG:s arbete har man redan hunnit formulera en rad mål och riktlinjer för arbetet. För närvarande pågår ett intensivt arbete med att utarbeta konkreta handlingsprogram.

Bland besluten märks bl. a. reducering av luftföroreningsutsläpp från bensin- och dieseldrivna fordon, fastställande av riktvärden för luftkvalitet och vattenkvalitet, introducering av principen om att använda bästa tillgängliga teknik (BAT=Best Available Technology), minskningar av utsläppen av specifika miljöfarliga ämnen samt riktvärden för dessa, bestämmelser om att värna om de begränsade sötvattenstillgångarna etc.

På många av dessa områden görs nu stora insatser för att utarbeta gemensamma normer och konkreta handlingsplaner. EG:s miljöarbete utvecklas allt mer. Det är en snabb och intressant utveckling mot bättre och mer heläckande miljöbestämmelser. Även den svenska miljön kommer att gynnas av EG:s skärpta miljöbestämmelser.

EG:s insatser på miljöområdet kommer nu att byggas ut ännu snabbare. En av orsakerna är det starka miljöintresset i Europaparlamentet. De folkvalda parlamentarikerna accepterar inte längre att miljöbeslut förhållas. Ett exempel var när EG-kommissionen föreslog en kompromisslösning som skulle undanta småbilar från katalytisk avgasrening. Parlamentet avvisade förslaget och kommissionen och ministerrådet fick böja sig. Det blir således krav på katalytisk avgasrening även på småbilar. Parlamentet kommer att fortsätta att driva på i miljöfrågorna.

I en rapport som beställts av den miljöansvarige EG-kommissionären pekas på risken för att genomförandet av den inre marknaden kan få negativa konsekvenser för miljön. Liberaliseringarna kommer att leda till ett ekonomiskt uppsving, ökade transporter och billigare bilar. Allt detta kan medföra ökade luftföroreningar och andra problem, om inte korrigerande åtgärder vidtas. Nu diskuteras ett omfattande åtgärdsprogram inom EG-kommissionen. Därmed kommer även den inre marknaden indirekt att leda till en kraftig satsning på miljön.

6.1.3 Bildande av ett europeiskt miljövårdsorgan

I detta skede av stark dynamik har EG-kommissionen och miljöministrarna i EG kommit överens om att inrätta ett europeiskt miljövårdsorgan (Euro-

pean Environmental Agency). Enligt planerna ska EEA, till att börja med, ha ganska begränsade arbetsuppgifter, främst insamling av miljödata och utveckling av modeller för miljökonsekvensbedömningar. I förslaget finns emellertid också inskrivet att miljövårdsorganet – efter beslut av dess styrelse och kommissionen – även kan åta sig andra uppgifter.

Frågan behandlas för närvarande av EG-parlamentet. Vissa parlamentariker menar att EEA även skall svara för kontroll och uppföljning av hur medlemsländerna uppfyller EG:s direktiv på miljöområdet. Allt talar för att den linjen kommer att vinna ökat stöd. EEA kommer att bli det centrala miljöorganet i det framtida Europa.

EG-kommissionens förslag innebär dessutom att miljövårdsorganet även skall vara öppet för icke-medlemsländer. Även om det ännu är något oklart hur beslutsfrågorna skall lösas om också länder som står utanför EG kommer med är det helt klart av oerhörd vikt för Sverige att komma med. Vi har inte råd att stå utanför det organ som kommer att bestämma inriktningen av det europeiska miljöarbetet. Riksdagen bör begära att regeringen snarast upptar förhandlingar i syfte att uppnå medlemskap i EEA.

6.1.4 Slutsatser

Miljöfrågorna har varit en EG-uppgift bara i ett par år sedan den europeiska enhetsakten trädde i kraft 1987. Mot den bakgrunden har man redan uppnått imponerande resultat. EG har en uppenbar fördel framför andra internationella sammanslutningar; det är en organisation som kan fatta för medlemsländerna bindande beslut och dessutom har möjlighet att se till att medlemsländerna lever upp till besluten. Några liknande sanktionsmöjligheter finns inte i något annat internationellt organ. Eftersom EG är en demokratisk sammanslutning kan också folkliga opinioner lättare påverka beslutsprocessen. Det direktvalda Europaparlamentet drivs också på i miljöfrågorna. Allt talar alltså för att det blir EG som kommer att utforma Europas miljöpolitik.

Detta blir ännu tydligare då man betraktar EG:s roll i förhållande till det nya Central- och Östeuropa. EG har i uppgift att samordna västvärldens hjälp till de framväxande demokratierna, vilket inte minst kommer att få betydelse för miljön i hela Europa.

Sverige skulle förlora mycket på att stå utanför det dynamiska miljösamarbete som nu växer fram inom EG. Genom att delta i samarbetet kan vi däremot både påverka besluten och dra nytta av ett ömsesidigt utbyte av kunskaper och information. Det är vår fasta övertygelse att Sverige måste delta i EG:s miljösamarbete. Så snart som möjligt – helst redan i vår – bör regeringen ansöka om ett svenskt medlemskap i EEA.

7. Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljömyndigheternas ansvar för att tidigt uppmärksamma dagens och morgondagens miljöproblem,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ekonomiska styrmedel,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen bör ge naturvårdsverket i uppdrag att utreda hur ett system med utsläppstillstånd skall kunna konstrueras samt föreslå försöksverksamhet med sådana tillstånd,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljölagstiftningen,

5. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett införande av miljökonsekvensbedömningar,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statens ansvar för återställande av vissa miljöskador,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att oljeförbrukningen skall minskas till en nivå motsvarande 40 % av den svenska energiförbrukningen¹],

7. att riksdagen begär att regeringen skall återkomma till riksdagen med förslag till åtgärder som begränsar utsläppen av skilda växthusgaser,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fortsatta insatser för att skydda ozonlagret,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om begränsningar av utsläppen av försurande ämnen,

10. att riksdagen beslutar höja bilskrotningspremien till 1 500 kr. fr.o.m. den 1 januari 1991,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om höjt stimulansbidrag för eftermontering av katalysatorer²],

[att riksdagen hos regeringen begär förslag till stimulansåtgärder för att minska den tunga vägtrafikens miljöpåverkan²],

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljöanpassad skatteklassning av fordon³],

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om minimering av vägtrafikens negativa miljöpåverkan²],

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om begränsning av användningen av vissa miljögifter, exempelvis klorerade kolväten och tungmetaller,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att introduktion av vatten- och rökgasrening samt övergång till energi- och resursbesparande teknik i öststaterna måste prioriteras inom ramen för den nordiska investeringsbankens kreditprogram och det svenska miljöbiståndet⁴],

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skyddet av de tropiska regnskogarna⁴],

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en fristående expertgrupp, vars uppgift skall vara att följa den internationella utvecklingen på miljöområdet,

13. att riksdagen hos regeringen begär förslag till väl definierade normer för luft- och vattenkvalitet, i enlighet med det system som EG håller på att utarbeta,

Mot. 1989/90
Jo773

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige snarast skall uppta förhandlingar i syfte att uppnå medlemskap i EEA⁴].

Stockholm den 24 januari 1990

Carl Bildt (m)

Lars Tobisson (m)

Ingegerd Troedsson (m)

Anders Björck (m)

Görel Bohlin (m)

Rolf Clarkson (m)

Rolf Dahlberg (m)

Ann-Cathrine Haglund (m)

Gunnar Hökmark (m)

Gullan Lindblad (m)

Bo Lundgren (m)

Sonja Rembo (m)

Arne Andersson (m)
i Ljung

¹1989/90:N427

²1989/90:T222

³1989/90:Sk640

⁴1989/90:U218